

Globalizarea terorismului

Dr. Ion DAVID

Evenimentele de la 11 septembrie 2001 au demonstrat că globalizarea a cuprins nu numai zona economicului, a comerțului și finanțelor, a culturii și mediului, ci și a violenței, a terorii, a crimei organizate.

Prin atacurile simultane asupra celor două obiective strategice („GEMENII” și PENTAGONUL) din cel mai puternic stat din lume, terorismul a reușit să demonstreze că poate acționa la nivel global.

La începutul secolului al-XXI-lea, piețele teroriste acoperă întreaga noastră planetă, putând acționa în orice mediu (apă, aer, sol) și asupra oricărei țări.

Rețeaua teroristă Al-Qaeda, prin bazele și ramificațiile sale aflate pe teritoriul multor țări din Asia, Africa, America și Europa acoperă practic întreg mapamondul.

Această rețea teroristă cooperează și colaborează cu aproape toate celelalte organizații și grupări teroriste din diferite zone ale lumii.

Rețeaua teroristă globală este cu atât mai periculoasă cu cât este puternic sprijinită financiar, logistic și uman de lideri politici, state cu regimuri dictatoriale sau islamist-fundamentale, oameni de afaceri cu vederi de extremă dreaptă sau extremă stângă, pro-fasciste sau pro-marxiste.

Referitor la Al-Qaeda, președintele George W. Bush spunea că „zeci de mii de voluntari au fost antrenați în taberele de pregătire afgane ale grupării.

Mulți dintre aceștia făcuseră doar o instrucție sumară și doar cei mai înzestrați recruți trecuseră într-un stadiu avansat, fiind pregătiți pentru acte teroriste și o eventuală cooptare în Al-Qaeda”.¹

În același timp, mai multe mii de membri ai Al-Qaeda sunt risipite în șaiszeci de țări în jurul globului, iar serviciile secrete americane cred că, în cele din urmă, această mare S.A. care este Războiul Sfânt se va sparge în mici concesiuni locale: o adevărată hidră cu multe capete².

De altfel, încă din anii '90, Al-Qaeda s-a aflat la originea a numeroase acțiuni teroriste, desfășurate pe toate continentele, dintre care amintim:

- în decembrie 1992, a organizat un atac cu bombă asupra a doi angajați americani într-un hotel din Yemen;
- în februarie 1993 – un atac cu bombă la World Trade Center soldat cu șase morți și sute de răniți;

---

¹ George W. Bush, Cuvânt la sesiunea camerelor reunite ale Congresului, 20 septembrie 2001

² Peter Bergen, Războiul Sfânt S.A. – în inima lumii secrete a lui Osama bin Laden, Editura Alfa, București, 2002, p.248

- în iunie 1993 – atentat asupra prințului Abdullah (actualul rege al Regatului Hașemit al Iordaniei);
- în 1993 – doborârea a trei elicoptere americane, aflate în misiune în Somalia;
- în ianuarie 1995 – tentativă de asasinare a Papei, aflat în vizită în Filipine;
- în 1995 – tentativă de asasinare a președintelui Bill Clinton , aflat în vizită în Filipine;

- în iunie 1995 – tentativă de asasinare a președintelui Egiptului, Hosni Mubarak;
- în noiembrie 1995 – uciderea a trei cetățeni americani aflați la Riadh, capitala Arabiei Saudite;
- în noiembrie 1995 – uciderea a șaptesprezece membri ai ambasadei Egiptului din Pakistan;
- în august 1998 – atacuri cu bombe asupra ambasadelor americane din Nairobi (Kenia) și Dar-es Salaam (Tanzania) soldate cu 256 de morți și 5.500 de răniți;
- în octombrie 2000 – atac kamikaze asupra distrugătorului american U.S. Cole, staționat în portul Aden în Yemen, soldat cu 17 morți;
- la 11 septembrie 2001 – atacuri prin folosirea unor avioane de pasageri asupra Turnurilor Gemene din New York și asupra Pentagonului din Washington în care s-au înregistrat peste 8.000 de victime (morți și răniți);
- la 12 octombrie 2002 – plasarea unei bande la un club din Insula Bali, soldat cu 202 morți;
- la 16 mai 2003 – cinci explozii la Casablanca (Maroc) soldate cu 105 morți și răniți;
- la 15 noiembrie 2003 – atacuri asupra a două sinagogi din Islamabad soldate cu 25 de morți;
- la 20 noiembrie 2003 – două explozii concomitente la Consulatul Marii Britanii și sediul unei bănci din Istanbul, soldate cu 475 de morți și răniți;
- la 11 martie 2004 – atentate în trenurile din gările din Madrid, soldate cu 192 de morți și 1.400 de răniți.

Noua epocă, denumită și epoca „războiului” împotriva terorismului s-a manifestat de la început prin haos, dezorientare, dezordine, spaimă.

Ziua de 11 septembrie 2001 a arătat că nicăieri în lume nu există „sanctuale de securitate”, țări intangibile, ferite de ororile terorii și ale războiului, așa cum mai credeau unii.

Tocmai din acest motiv, dar și din multe altele, pe care încercăm să le prezentăm succint în continuare, reiese clar că războiul împotriva terorismului global nu se poate duce fragmentat pe zone, state, regiuni, numai de către țările direct vizate, celelalte asistând la acest efort ca la un „spectacol”.

Împotriva unui flagel global, cum a devenit terorismul, se impune un efort global.

Semnificative în acest sens, sunt aprecierile lui Ulrich Beck: „singura soluție la problema terorismului global (...) este cooperarea transnațională”.³

Abordarea acestui fenomen este indiscutabil legată de rețeaua teroristă Al Qaeda și de numele lui Osama bin Laden.

De altfel, în 1998, un oficial al SUA aprecia că, „vorbind despre organizația lui bin Laden, avem de-a face cu o alianță bin Laden. Vom găsi cu ușurință palestinieni și yemeniți, sudanezi și est-asiatici în aceasta alianță. El este liantul care leagă grupări care nu au nimic una cu alta, de pildă, militanții din Khasmir și Jihadul islamic egiptean”.⁴

Previziunea oficialului american a fost confirmată un an mai târziu, odată cu arestarea lui Ahmed Ressam, teroristul care a plasat bomba din aeroportul internațional din Los Angeles. Potrivit declarațiilor lui Ressam, rețelele organizației Al Qaeda se desfășurau pe trei continente și cincisprezece țări și plănuiau „un revelion 2000 marcat de acțiuni teroriste spectaculoase. Comploturile au fost zădărnice [...] astfel că, până la urmă, au fost arestați membri ai organizației Al Qaeda din Anglia, Spania, Germania, Italia și Siria”.⁵

Parafrazându-l pe Napoleon, se poate spune că s-a câștigat o bătălie, însă nu și războiul, acesta căpătând dimensiuni nebănuite. Omenirea constata cu uimire că la sfârșitul mileniului al II-lea, Al Qaeda devenise într-adevăr o rețea mondială.

Potrivit unor autori, organizația lui bin Laden, „este deopotrivă o creație a globalizării și un efect al ei. Rețeaua s-a format în creuzetul conflictului internațional dintre fosta Uniune Sovietică și Afganistan – un război care a atras pakistanezi, americani, saudiți, precum și musulmani din întreaga lume”.⁶

Forța rețelei teroriste Al Qaeda, acoperirea ei globală și autoritatea lui bin Laden asupra oamenilor săi este prezentată sugestiv de către dr. Saad al Fagih, un disident saudit, conducătorul grupării „Mișcarea pentru reformă islamică în Arabia MIRA). Se consideră că „între douăsprezece și cincispre-

---

³ Ulrich Beck, *The Terrorist Threat. World Risk Society Revisited*, Theory, Culture & Society, vol.19, No.4, 2002, p.58

⁴ Peter L. Bergen, op.cit.,p.207

⁵ Ibidem, p.208

⁶ Ibidem, p.208

zece mii de oameni au lucrat cu bin Laden în războiul din Afganistan. Patru mii dintre ei se dedică și în prezent cauzei lui bin Laden peste tot în lume”.⁷

În realizarea unei rețele teroriste globale, bin Laden a exploatat avantajele financiare, comerciale, turistice, tehnologice, ale globalizării propriu-zise, speculând în același timp sensibilitățile religioase, ideologice, naționaliste ale partizanilor săi, folosind metode și mijloace noi, ingenioase, toate în slujba unui ideal milenar, restaurarea Califatului.

Interesante în acest sens, sunt cuvintele despre bin Laden ale celui care i-a luat primul interviu televizat, difuzat de CNN, Peter J.Bergen.

În prologul cărții sale, acesta căutând răspuns la întrebarea „Cum să-l găsești pe cel mai căutat om din lume?”, conchide: „când te-apuci să-l cauți pe Osama bin Laden, nu-l găsești tu pe el, te găsește el pe tine.”

De ce nici astăzi, după ani buni de căutări, bin Laden nu este de găsit? După părerea noastră și din cauză că oamenii săi au un simț anticipativ și un altul adoptativ deosebite.

Bin Laden și colaboratorii săi au sesizat schimbarea regulilor jocului și și-au adaptat modul de apărare.

Managementul schimbării operaționale și nu numai, al organizației Al Qaeda este de o manieră deosebit de plastică și realistă totodată de același autor care arată că „în timp de bin Laden își transfera milioanele din Arabia Saudită în Sudan și de aici în Afganistan, adepții lui profitau cu entuziasm de beneficiile globalizării. Comunicau prin telefoane americane via satelit și și păstrau planurile pe computere japoneze. Declarațiile lui bin Laden erau transmise prin fax către alte țări, mai ales în Anglia, unde jurnalele de limbă arabă le redifuzau în întregul Orient Mijlociu”.⁸

Pentru cei care studiază fenomenul de globalizare a terorismului este foarte importantă și viziunea lui bin Laden asupra rolului mass-media în propagarea ideilor sale, ale concepției despre lume și viață, în care la loc de frunte se află perpetuarea unui climat de tensiune, violență, răzbunare.

În interviul mai sus amintit, bin Laden menționa că „aroganța și disprețul regimului american a ajuns până acolo încât a ocupat Arabia. Pentru asta și pentru alte acte de

agresiune și injustiție, am declarat jihad împotriva Statelor unite fiindcă religia ne impune să decretăm război sfânt și cuvântul Domnului să se ridice în slăvi, iar americanii să fie alungați din țările musulmane”.⁹

Urmărind ce se întâmplă pe glob în materie de terorism și parafrazând

---

⁷ Ibidem, p.14

⁸ Ibidem, p.28

⁹ Ibidem, p.27

ce sublinia un renumit diplomat american¹⁰, putem spune că sistemul contraterorist internațional se comportă adesea ca acei generali de legendă care învață lecțiile ultimului război, dar nu le pot prevedea pe cele care vor urma.

Acoperirea pe care o înregistrează rețelele teroriste ca efect al proceselor generale ale globalizării influențează mediul de securitate contemporan, creând noi riscuri și amenințări la adresa sa. În acest context de securitate, nici un stat nu se poate izola sau afișa neutralitatea, pentru că nici unul nu este în siguranță și nu are cum să fie în siguranță în afara proceselor globale. Drept urmare, securitatea internațională își manifestă pe zi ce trece caracterul indivizibil, realitate ce determină comunitatea internațională să fie tot mai conștientă de răspunderile globale ce-i revin. Cu alte cuvinte, împotriva terorismului global, toții actorii de pe scenă trebuie să joace, toți sunt obligați să-și îndeplinească rolul care le revine.

De subliniat faptul că rolurile sunt din ce mai dificile, iar jocul actorilor este tot mai mult afectat de amenințări, asimetrice, dar și de natură militară sau non-militară.

Evidențiem aici pe cele care se manifestă sub forma acțiunilor teroriste, agresiunilor informatice sau informaționale.

Atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, asupra unor obiective – simbol al civilizației și puterii americane, s-au soldat cu două mii opt sute douăzeci și trei de persoane ucise, iar atacul cu bombe din martie 2004, asupra a patru trenuri din gara Atocha din Madrid, capitala Spaniei – cu două sute doi morți și peste o mie patru sute de răniți. Acest tablou sumbru a fost completat de atacurile sinucigașe din august 2004, în Rusia, a două femei musulmane (cecene) asupra a două avioane civile, soldate cu optzeci și nouă de morți, de cele ale facțiunilor arabe Hezbollah, Hamas, Jihadul Islamic, Brigărilor Martirilor Al Aqsa, sau luările de ostatici, fie de către comandourile cecene, la o sală de teatru din Moscova, unde au murit o sută douăzeci de persoane, respectiv din Beslan (Osetia de Nord), soldate cu trei sute douăzeci și nouă de morți și răniți.

Ceea ce se întâmplă de ani de zile în Irak, unde permanent au loc atentate cu bombă și mașini – capcană, în care mor zeci și sute de oameni nevinovați, e de domeniul tragicului și absurdului în același timp.

Toate acestea dovedesc odată în plus că terorismul internațional de sorginte extremist – religios, structurat în rețele transfrontaliere, reprezintă

---

¹⁰ Henry Kissinger, Are nevoie America de o politică externă? Către diplomația secolului XXI, Editura Incitatus, 2002, p.187

cea mai gravă amenințare la adresa vieții și libertății oamenilor, a democrației și celorlalte valori fundamentale pe care se întemeiază relațiile dintre popoare și state.

Aceasta cu atât mai mult cu cât rețelele teroriste internaționale au acces la tehnologia modernă și pot beneficia de transferuri bancare și mijloace de comunicare rapide, de

infrastructura și asistența oferite de organizații etnico-religioase extremiste, de suportul criminalității transfrontaliere organizate ori de sprijinul regimurilor corupte sau incapabile să guverneze democratic. Ele pot provoca, așa cum am văzut, pierderi masive de vieți omenești, dar și distrugeri materiale de amploare, iar prin accesul posibil la armele de distrugere în masă – consecințele acțiunilor lor pot deveni devastatoare.

Caracterul deschis al societăților democratice moderne, dar și cerințele globalizării, determină ca atât fiecare stat în parte, cât și comunitatea internațională în ansamblu, să rămână vulnerabile în fața terorismului internațional, astfel că imperativul contracarării acestui flagel și al cooperării forțelor democratice în acest scop, constituie o cerință vitală, inclusiv prin acțiuni comune desfășurate în zonele și focarele generatoare de terorism.

Globalizarea terorismului este strâns legată și de alte amenințări, precum cea referitoare la proliferarea armelor de distrugere în masă, despre care am mai vorbit, dar și conflictele regionale și criminalitatea transnațională organizată.

În ceea ce privește problema conflictelor regionale, cele mai periculoase au devenit așa-numitele „conflicte înghețate”, care generează incertitudinea strategică, determină irosirea multor resurse și perpetuează sărăcia. Lucrul cel mai grav este că ele alimentează criminalitatea, violența, favorizând terorismul. Și exemple aici sunt destule, însă noi nu amintim decât de Cecenia, Kosovo, Transnistria, regiunea Bască, Corsica, Kashmir.

Criminalitatea transnațională organizată concurează și ea la diseminarea terorismului, asigurând rețelelor teroriste de pe toate continentele armament, muniții, explozivi, mijloace financiare, de comunicații, transport, întreaga logistică necesară.

Pentru a avea o viziune asupra caracterului transnațional și transcontinental al fenomenului terorist contemporan, considerăm utilă o privire de ansamblu asupra mediului de securitate internațional. Acesta poate fi caracterizat de o serie de tendințe majore contradictorii.

Pe de o parte, asistăm la accelerarea proceselor de globalizare și de integrare regională, iar pe de alta, la proliferarea acțiunilor având ca scop fragmentarea statală.

Totodată, pe fondul convergenței rezonabile a eforturilor consacrate structurii unei noi arhitecturi de securitate stabile și predictibile, asistăm și la accentuarea tendințelor regionale anarhice.

În ceea ce privește dinamica relațiilor internaționale, asistăm la o luptă în plan paralel dintre statele lumii și actorii nestatali, primii pentru a-și conserva influența, ceilalți pentru dobândirea ei.

De altfel, au fost și opinii potrivit cărora „secolul al XXI-lea va debuta cu un mediu de securitate al comunicării, cooperării, consolidării și integrării, fracturat însă periodic, de explozii ale terorismului, fanatismului naționalist și fundamentalismului religios și acompaniat de criminalitatea transfrontalieră, corupția, migrația ilegală, sărăcia și problemele ecologice și de mediu tot mai acute. Cu alte cuvinte, „problemele pentru mediul de securitate internațional al mileniului trei, cu precădere vor veni din zona riscurilor și amenințărilor asimetrice, neconvenționale”.¹¹

În ceea ce ne privește, ne asociem punctului de vedere exprimat de oamenii politici, cât și de specialiștii militari, potrivit cărora terorismul va constitui și în continuare unul dintre cele mai periculoase fenomene pentru securitatea și pacea lumii secolului al XXI-lea.

Astfel, senatorul Bob Graham, Președintele Comitetului pentru Serviciile Secrete din Senat, declara la postul CNN, în februarie 2002, că oamenii lui bin Laden constituie un

pericol permanent pentru că „estimările noastre duc la cifra de peste o sută de membri Al – Qaeda, ce operează pe teritoriul american, mulți dintre aceștia aflându-se aici de foarte mult timp”.¹²

Începând cu 1996, Departamentul de Stat al Statelor Unite l-a calificat pe bin Laden drept „cel mai important sponsor financiar al activităților extremiste islamice din prezent”.¹³

Momentul 11 septembrie 2001 constituie , așa cum susțin tot mai mulți militari, oameni politici, ziariști, începutul războiului împotriva terorismului, punctul zero, linia de start a luptei antiteroriste.

Ce fel de război este acesta și cum poate fi caracterizat, sunt întrebări care nu și-au găsit pe deplin, răspunsul.

Unii autori¹⁴ susțin că războiul antiterorist se înscrie în timpul conflictelor asimetrice caracterizat prin aceea că:

---

¹¹ Ioan Coșcodaru, Visarion Neagoe, Un vis în devenire, Europa unită, Editura axioma, București, 2002, p.139

¹² Robert Novak, Interviu cu Bob Graham, 23 februarie 2002

¹³ Robert L.Bergen, op. Cit, p.11

¹⁴ Anghel Andreescu, Terorismul și antiterorismul – Noi tipuri de conflicte militare specifice secolului al XXI-lea în Revista de Științe Militare nr.2/2002, p.7-9

- Noul inamic este unul fluid, care scapă ușor de sub control, este transnațional, infrațional, greu de identificat și nimicit. Aceasta pentru că el nu este reprezentat de un stat, de o națiune, o ideologie sau o religie;

- noul adversar anihilează diferența de potențial cu mijloace teroriste neglijabile, unele de-a dreptul surprinzătoare prin simplitatea lor și ineditul lor și care speculează la maximum tocmai slăbiciunile statului țintă, ale sistemului său de securitate și apărare foarte sofisticat.

Lovitura teroristă împotriva SUA a dovedit că super-tehnica determină și apariția unor puncte slabe și că „satelitul” nu este suficient dacă nu este dublat și de elemente mai ancorate în realitățile operaționale și mediile de penetrare a teroriștilor.

Le revine specialiștilor militari, analiștilor politico-militari, juriștilor, psihologilor, ziariștilor, instituțiilor și organizațiilor cu responsabilități în domeniu, să analizeze cele două tipuri de conflicte – terorist și antiterorist – specific începutului secolului al XXI –lea, un secol care se afirmă și ca unul al căutărilor și în domeniul artei militare.

Acest lucru este un deziderat al zilelor noastre, deoarece se pare că riposta antiteroristă a rămas în urma ofensivei teroriste¹⁵.

În loc de concluzii, se poate spune în această lume complexă, dinamică și turbulentă, confruntarea principală se duce între valori fundamentale diferite, între democrați și totalitarism și este determinată de agresiunea majoră a terorismului internațional de sorginte extremist-religioasă, structurat în rețele transfrontaliere, împotriva statelor democratice și a forțelor politice raționale din statele angajate în procesul democratizării.

---

¹⁵ Cotidianul „Le Monde Diplomatique”, decembrie, 2001

Bibliografie

1. Andreescu, A., Terorismul și antiterorismul – Noi tipuri de conflicte militare specifice secolului al XXI –lea , în Revista de Științe Militare nr.2/2002
2. Coșcodaru, I., Neagoe, V., Un vis în devenire, Europa unită, Editura Axioma, București, 2002

3. Bech, U., The Terrorist Threat. World Risk Society Revisited, *Teory & Society*, vol.19, No.4, 2002
4. Bergen, P., Războiul sfânt S.A. – în inima lumii secrete a lui Osama bin Laden, Editura Alfa, București, 2002
5. Bush, W.G., Cuvânt la Sesiunea Camerelor reunite ale Congresului, 20 septembrie 2001
6. Kissinger, H., Are nevoie America de o politică externă? Către diplomația secolului al XXI-lea, editura Incitatus, 2002
7. Novak, R., Interviu cu Bob Graham, 23 februarie 2002
8. Cotidianul „Le Monde Diplomatique”, decembrie 2001.